

Seria: Profesorki Super-Babki
Odcinek: 127
Podseria: wyróżnione tytułem/godnością „Doctor Honoris Causa”

Siostra Małgorzata Borkowska – benedyktyнка, pisarka

Polecane/Omawiane książki¹:

- [1] **Małgorzata Borkowska OSB, Igor Borkowski: Porozmawiajmy jak Borkowska z Borkowskim, Wydawnictwo Benedyktynów Tyniec, Kraków/Tyniec, 2019.**
- [2] **Siostra Małgorzata Anna Borkowska, OSB. Doctor Honoris Causa. Lublin KUL, 2011 (seria „Doktorzy Honoris Causa” Nr 7).**

Motto:

Jakim dobrodziejstwem dla społeczeństwa jest posiadanie na swoim łonie ludzi, którzy wolni od zmartwień doczesnych, poświęcają się w pełni służbie Boga i poświęcają braciom swoje życie, myśli i siły!

Jan XXIII²

Bohaterką odcinka jest **Małgorzata Borkowska OSB³**, właśc. Anna Borkowska (ur. 10 listopada 1939 roku w Warszawie) – polska benedyktyнка, historyk i znawczyni historii

¹ <https://tyniec.com.pl/ksiazki-malgorzaty-borkowskiej-osb/1366-porozmawiajmy-jak-borkowska-z-borkowskim-9788373549111.html>; o książce.

² https://pl.wikipedia.org/wiki/Jan_XXIII; o wielkim Papieżu; pierwszy którego eseista pamięta z gazet, czy innych mediów.

³ Ordo **S**ancti **B**enedicti, używany skrót: OSB – dla zakonu Św. Benedykta.

życia zakonnego, tłumaczka, pisarka, także ksiązek dla dzieci oraz literatury fantastycznej!!!

Urodziła się zatem tuż po rozpoczęciu II wojny światowej, w listopadzie 1939 roku!!!

Strona | 2

W naszej serii Bohaterkami było już 10 zakonnicek, a mianowicie w odcinkach o numerach: 13,16,24,26,28,29,36,44,53 oraz 99, z których cztery to „Doktorki Kościoła⁴”, a inne to nauczycielki szkół średnich, wykładowczynie szkół wyższych (w tym zawodowych), często z doktoratem, a raz z tytułem <<dr hab.>> (habilitacją).

Nasza obecna Bohaterka studiowała filologię polską (magisterium w 1961) i filozofię na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu oraz teologię na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim. Zatem miała w ręku trzy dyplomy, trzy farchy....Ale w roku 1964 wstąpiła do zakonu benedyktynek, a w lipcu 1970 złożyła śluby wieczyste, mija zatem 50 lat Jej życia zakonnego w pełnym wymiarze. Mieszka w klasztorze benedyktynek w Żarnowcu na Kaszubach, przejściowo przebywała także w klasztorze w Staniątkach koło Krakowa. W roku 2011 została **Doktorem Honoris Causa** Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego.

Omawiane są dwa utwory tj.: książka [1] będąca wywiadem z profesorem Uniwersytetu Wrocławskiego, natomiast drugi utwór [2] to publikacja okolicznościowa związana ze wspomnianym tytułem honorowym. To bardzo piękna i szlachetna tradycja, aby takie wydarzenia upamiętniać specjalnymi publikacjami – tym razem tekst zgrano/ściągnięto z zasobów Internetu. Okolicznościowy dokument rozpoczyna się kolorowym portretowym zdjęciem Laureatki oraz tekstem Uchwały Senatu KUL

⁴ https://pl.wikipedia.org/wiki/Doktor_Ko%C5%9Bcio%C5%82a; lista Doktorów Kościoła katolickiego w Wikipedii.

o nadaniu godności. Następnie widzimy kopię dyplomu, wypisanego po łacinie. Zgodnie z akademicką tradycją zamieszczono kolejne recenzje wymagane do tej uroczystości:

- (a) Ks. prof. Marek Starowiejski (emeryt z Uniwersytetu Warszawskiego) – jako specjalista od spraw życia monastycznego oraz starożytnej literatury monastycznej. Recenzent podkreśla wagę i zakres tematyczny prac naukowych oraz ich opracowanie użytkowe w formie **leksykonów**. Wymagało to długiej pracy w archiwach – a zatem - nomen omen – benedyktyńskiej pracowitości. Ogólnie opinię przedstawiono na 10 stronach, jest ona niezwykle wnikliwa i świadczy o wielkiej znajomości prac naukowych i publikacji Bohaterki;
- (b) Prof. Czesław Deptuła (Instytut Historii KUL) – 8 stron, równie wnikliwa i równie pochlebna.

Strona | 3

Następnie jak zwykle na takich uroczystościach przedstawia się „Laudację”, którą przygotował dr hab. Henryk Gapski (z Instytutu Historii KUL). Jest to ważne zadanie zlecone przez Senat Uniwersytetu. Przeanalizowano skrupulatnie cały Jej dorobek publikacyjny oraz niestrudzoną działalność popularyzacyjną – prelekcje oraz konferencje naukowe. Podkreślono własne kwerendy w archiwach klasztornych. Tekst opublikowano na stronach 27-39. Na końcu tegoż eseju podano tytuły kilku Jej książek i artykułów naukowych oraz linki do wybranych stron internetowych.

W końcu oddano głos samej Laureatce, tekst Jej wystąpienia zamieszczono na stronach 40-44, gdzie nasza Bohaterka dziękuje za wyróżnienie otrzymane w Uniwersytecie, którego jest wychowanką. Na stronie 45 zaczyna się **pełny spis publikacji** siostry Borkowskiej. Jak zwykle autor eseju zachęca wszystkich do wyklikania oryginału i przeczytania go z uwagą.

Teraz zatem pora na omówienie wywiadu rzeki z prof. Igorem Borkowskim [1]. Książkę wydało Wydawnictwo Benedyktynów TYNIEC. Książka ma miękkie okładki ze skrzydełkami, na przednim jest notka o Bohaterce, na tylnym – o autorze. Jest jego

kolorowe zdjęcie oraz informacja iż pracuje jako profesor na Uniwersytecie Wrocławskim. Książka ma 244 numerowane strony oraz wkładkę zdjęciową (9 stron) z kolorowymi fotografiami Heroiny m.in. z nadania wyżej opisanej godności akademickiej w Lublinie. Układ publikacji to: Wstęp, dziewięć rozdziałów, Biogramy oraz Książki, czyli spis wszystkich (większości) publikacji Heroiny wydanych do 2019 roku. Jest ich kilkadziesiąt – w tym kilka (sześć) przekładów. Książki są historyczne, wymagające dotarcia do źródeł, unikalne, pionierskie, kilka teologicznych. W przypadku historycznych, to dotyczą one klasztorów oraz zakonów żeńskich i męskich, ale są też powieści. Typ omawianej książki to wywiad-rzeka, zatem podział na rozdziały pomaga skupiać się rozmawiającym, a potem czytelnikom na kolejnych problemach, wydarzeniach i życiu Bohaterki.

Jest o rodzinie i studiach – to tak zwany „background”, dlaczego studia, dlaczego klasztor. Jej rodzice przez pewien czas mieszkali w Bydgoszczy, mieście rodzinnym eseisty. Bydgoszcz wtedy nie miała uniwersytetu, w województwie, w pobliżu był UMK w Toruniu. Wielu pracowników naukowych przyjechało do Torunia z Wilna, z Uniwersytetu Stefana Batorego, dlatego dobra uczelnia mogła powstać ... jakby od zera. Obecnie ta uczelnia została zaliczona do „top 10” w Polsce..... Strona 15: „poszłam w roku 1956 na toruńską polonistykę”. Miała zatem 17 lat. Rok 1956, październik to rok tzw. odwilży gomułkowskiej⁵ – czyli lekkiej zmiany postaci panującego ustroju komunistycznego, więcej swobody w wyrażaniu myśli. Nasza Heroina wymienia nazwiska swoich mistrzów: Konrad⁶ Górski, Karol Górski⁷, Henryk

⁵ https://pl.wikipedia.org/wiki/W%C5%82adys%C5%82aw_Gomu%C5%82ka; o I sekretarzu PZPR.

Górscy – przypadkowa zbieżność nazwisk:

⁶ https://pl.wikipedia.org/wiki/Konrad_G%C3%B3rski; o profesorze Konradzie Górskim, profesorze Uniwersytetu Warszawskiego oraz Wileńskiego (1934-1939). Historyk i teoretyk literatury.

⁷ https://pl.wikipedia.org/wiki/Karol_G%C3%B3rski; o profesorze Karolu Górskim – historyku, w tym dziejów Zakonu Krzyżackiego.

Elzenberg⁸, Zofia Abramowiczówna⁹, Krystyna Dąbrowska¹⁰, Stefan Srebrny¹¹... Warto poklikać na poddane linki do zasobów Internetowych, wtedy przekonamy się co to za HEROINIE oraz HEROSY polskiej nauki, ale też jacy to „wielowymiarowi” ludzie. To prawdziwa skała wiedzy i polskości, na której Anna Borkowska mogła wyruszyć na drogę wiodącą do zakonu. Nie dostała akademika ze względu na bliskość zamieszkania, znalazła z konieczności lokum u rodzin, z którymi się zaprzyjaźniła. Toruń to miasto ceniące swój uniwersytet, rozbudowany szczególnie na 500-letnią rocznicę urodzin Mikołaja Kopernika w 1973 roku. Nowy campus jako mini-dzielnica miasta.

Strona | 5

Esej to esej – to nie streszczenie. Forma wywiadu – jest ciekawą formą przedstawienia postaci – krótkie pytanie, w miarę krótkie odpowiedzi. Prowadzący – przeprowadza nas przez życie Bohaterki, domagając się wyjaśnień, komentarzy, wspomnień... W Toruniu działał Klub Inteligencji Katolickiej, studenci wiedzieli, gdzie spotykają się ich profesorowie... Forma wywiadu jest jak szkolna wydzieranka lub obraz impresjonistyczny, podawane informacje są krótkie, ale po przeczytaniu „od deski do deski” wyłania się całościowy obraz... Strona 35 – wizyta w domu Pan Profesora Karola Górskiego, dziś to nie jest w zwyczaju, inna zapewne była też liczba studentów, eseista czasem zabiera swoich studentów do restauracji. Anna Borkowska była na wycieczce(?) w Rzymie w 1959 roku, za papieża Jana XXIII. Nie było to wtedy powszechne, musiała być zaopatrzona finansowo przez rodziców, może chciała

⁸ [https://pl.wikipedia.org/wiki/Henryk_Elzenberg_\(filozof\)](https://pl.wikipedia.org/wiki/Henryk_Elzenberg_(filozof)); o profesorze Henryku Elzenbergu, w Wilnie, na Uniwersytecie 1936-1939.

⁹ https://pl.wikipedia.org/wiki/Zofia_Abramowicz%C3%B3wna; o Pani Profesor, z końcówką nazwiska wskazującą na życie bez rodziny; cytat: << działalność charytatywna: przez przeszło pięćdziesiąt lat przygotowywała ręcznie książki w [alfabcie Braille'a](#). Spod jej ręki wyszło kilkadziesiąt tomów, w tym podręczniki do nauki języków obcych. >>.

¹⁰ Brak strony w Wikipedii, jak pisze Bohaterka – potem pracowała jako pani profesor w Warszawie.

¹¹ <https://encyklopediateatru.pl/krytyk/41931/stefan-srebrny>; w encyklopedii teatru

rozpoznać lub umocnić swoje powołanie. Potem studia w Lublinie, właśnie z teologii. „Zamieszkałam u profesor Leokadii Małunowiczówny¹², usuniętej przez władze z Torunia. Wilnianki. ”. Strona 47: „słuchałam wykładów, coś zdawałam, zmieniałam książki, i z powrotem do Bydgoszczy” – a zatem Jej rodzice nadal mieszkali w tym mieście. Strona 48: uroczne zdjęcie z rodziną z roku 1965 tuż przed obłóczynami. Rozdział II – to Lektura, co czytała Bohaterka? Nie byle co. Cała ta seria ma za zadanie polecać książki warte zapoznania się z ich treścią, mądre, uczące, aby nie brać z biblioteki książki ocenianej po okładce. Na przykład z dzieciństwa książeczki Brzechwy czy Milnego (Kubuś Puchatek), które Bohaterka znała na pamięć, potem klasyka polska (Sienkiewicz), i światowa (Verne). Prawie każdy rozdział kończy się zdjęciem na stronie parzystej.

Przypomniany jest okres Cesarza Habsburga Józefa II, wielkiego złodzieja, który kradł klasztory, a zakonników lub zakonnice wyrzucał na ulice. Warto znać historię, historia lubi się powtarzać. Podobno mieszkańcy Starego Sącza bronili klasztoru, jak opowiadał przewodnik eseisty. W końcu zostawiono klasztor, a siostry (z dyspensą) zaczęły prowadzić szkołę dla dziewcząt. Kolejne jej lektury to dzieje kościoła i dzieje zakonów, dla Niej pozostała kontynuacja – opisanie zakonów w Polsce. Inne kierunki czytelnictwa to tzw. ojcowie pustyni – odnowiciele życia monastycznego. Strona 88 zdjęcie z siostrą oraz twarz z profilu naszej Bohaterki – co za piękne ujęcia. Jest notka iż matka przeorysza skierowała Ją do badań naukowych. Dziś bywa, iż próbuje ośmieszyć się życie zakonne podając zmyślane historie lub prawdziwe, przekręcone, wyolbrzymione. Kto poczyta tę książkę, zobaczy, obraz zgoła inny gdzie Bohaterka „wsiąka” w wybrane życie z pasją, zadowoleniem, zyskując uznanie zakonu, świata zewnętrznego naukowego, ogólnie innych ludzi, a także własnej rodziny.

¹² https://pl.wikipedia.org/wiki/Leokadia_Ma%C5%82unowicz%C3%B3wna; o Pani Profesor – historia życia, publikacje.

Strona 97 o Matce Edycie (która była uczennicą szkoły benedyktynek w Wilnie): „miała niezwykły wpływ na mnie, nadała kierunek moim dalszym krokom”. Jak trzeba mieć zorganizowany czas aby napisać jedną książkę, a tu mówimy o kilkudziesięciu. Musiała mieć wsparcie i aprobatę władz zakonnych, może nawet wręcz „matczyną” troskę i opiekę.... Na podstawie wspomnień współtowarzyszek, zakonnica opowiada o losach zgromadzenia w Wilnie pod okupacją niemiecką, część sióstr aresztowano, budynek klasztorny zabrano, resztę zakonnice wygnano do domów ... Tylko jedna umarła we więzieniu, może szczęście, może cud. Po wejściu Rosjan do Wilna, klasztor był nie do odzyskania – siostry pojechały do Polski – biskup chełmiński Kazimierz Kowalski¹³ – skierował je do klasztoru w Żarnowcu...

Wstępowanie do klasztoru to pewien proces. Kandydatka ma czas na przemyślenie decyzji: strona 162 – rok 1966 – zdjęcie – nowicjuszka (czyli w okresie tzw. nowicjatu); strona 198 – rok 1967 – zdjęcie tzw. profeska czasowa (określenie slangowe), strona 236 – rok 1968 – zdjęcie z siostrą Marysią - w podpisie „a właśnie, że wiem” – jestem pewna swej drogi.

Każdy musi/może sam przeczytać Jej dzieje.

Na stronie 237 mamy biogram Bohaterki:

- praca magisterska z polonistyki – rok 1961,
- praca w poradni wad postawy w Toruniu (6.1961-9.1962),
- 3.7.1965 – habit, imię zakonne;
- 4.7.1967 pierwsze śluby czasowe;
- 4.7.1967- śluby wieczyste;
- 2011 **Doktorat Honoris Causa** na KUL-u.

Książka warta polecenia, warta przeczytania.

¹³ [https://pl.wikipedia.org/wiki/Kazimierz_Kowalski_\(biskup\)](https://pl.wikipedia.org/wiki/Kazimierz_Kowalski_(biskup)); o biskupie diecezji chełmińskiej.

PUBLIKACJE

1. **Małgorzata Borkowska**: *Życie codzienne polskich klasztorów żeńskich w XVII–XVIII wieku*, Wydawnictwo Benedyktynów TYNIEC, Kraków.
2. Małgorzata Terlikowska: *Dzięki Bogu jestem zakonnicą! Historie spełnionych kobiet*, Esprit, Kraków 2019.
3. Agata Puścikowska: *Wojenne siostry*, Znak, Kraków 2019.
4. Marzena Juraczko: *Drogi do szczęścia. Rozmowy z siostrami zakonnymi prowadzi Marzena Juraczko*, Bernardinum, Pelplin, 2018.
5. **Małgorzata Borkowska**: *Zakony żeńskie w Polsce w epoce nowożytnej*. Wydawnictwo Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, 2010.
6. **Małgorzata Borkowska**: *Słownik mniszek benedyktyńskich w Polsce*. 1989.
7. **Małgorzata Borkowska** (ed.): *Etyka w biznesie*. Tow. Nauk. Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, 2002.
8. **Małgorzata Borkowska**: *Mniszki*. Wydawnictwo Znak, 1980.
9. **Małgorzata Borkowska**: *Modlitwa uboga" u Ojców Pustyni*. *Vox Patrum*, 1984, 6: 61-70.

LINKI

<https://ekai.pl/s-borkowska-doktorem-honoris-causa-kul/>; o nadaniu godności DHC.

<https://www.gosc.pl/doc/3894070.Gar-Ingavi-czyli-jak-zakonnicza-napisala-powiesc-fantasy>;

<https://www.youtube.com/watch?v=Q5R33SP0Yqc>; wypowiedź Bohaterki – na temat książki Papieża Franciszka.

https://tyniec.com.pl/138_malgorzata-borkowska-osb; zestawienie Jej publikacji wydanych w Tyńcu oraz

<https://ksiegarnia.pwn.pl/autor/Malgorzata-Borkowska,a,74090401>; pwn.

Zdjęcia przy okazji

LUBLIN

Strona | 9

KUL

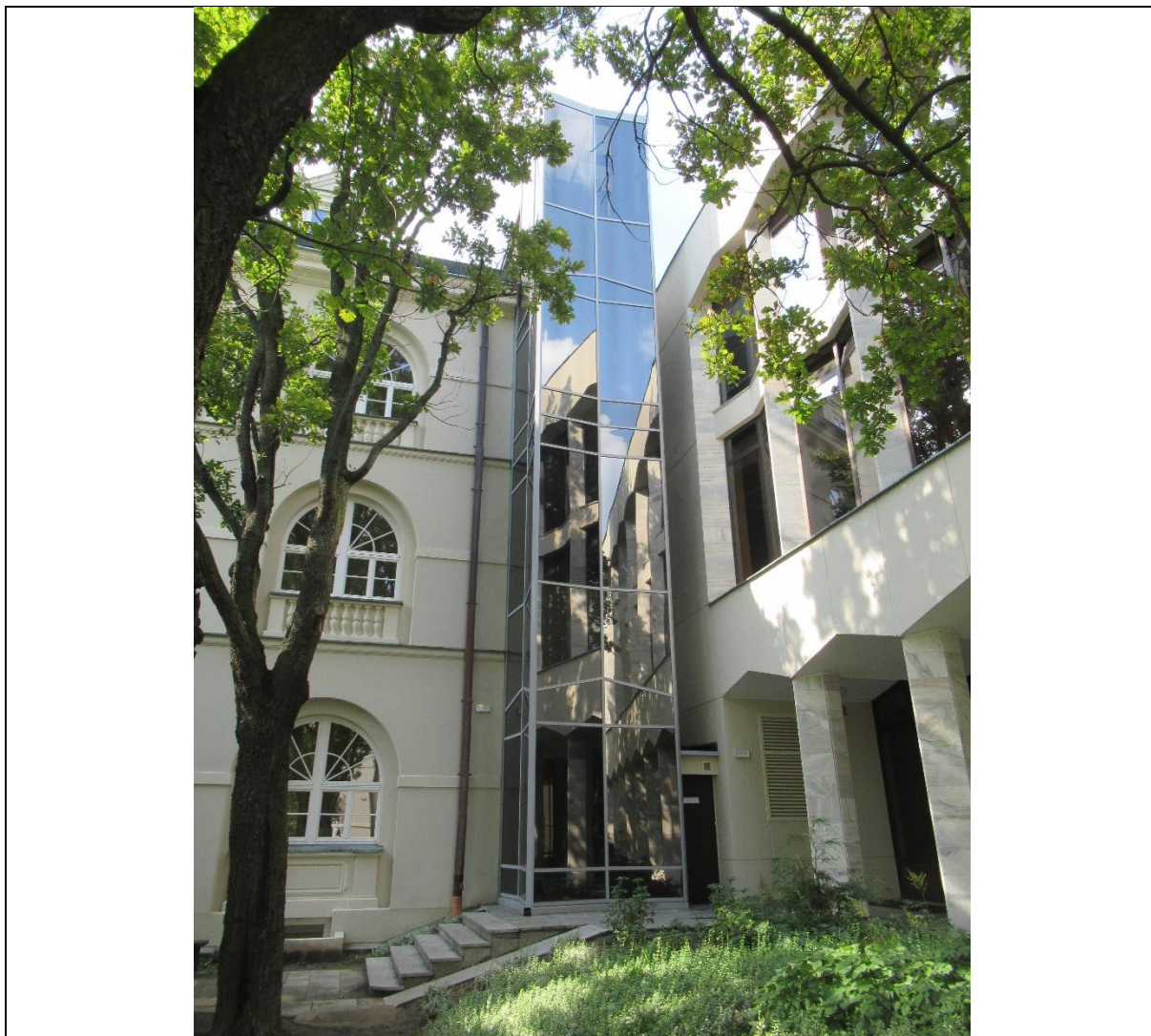
gdzie nasza Bohaterka studiowała i otrzymała wyróżnienia <<Doctor Honoris Causa>>

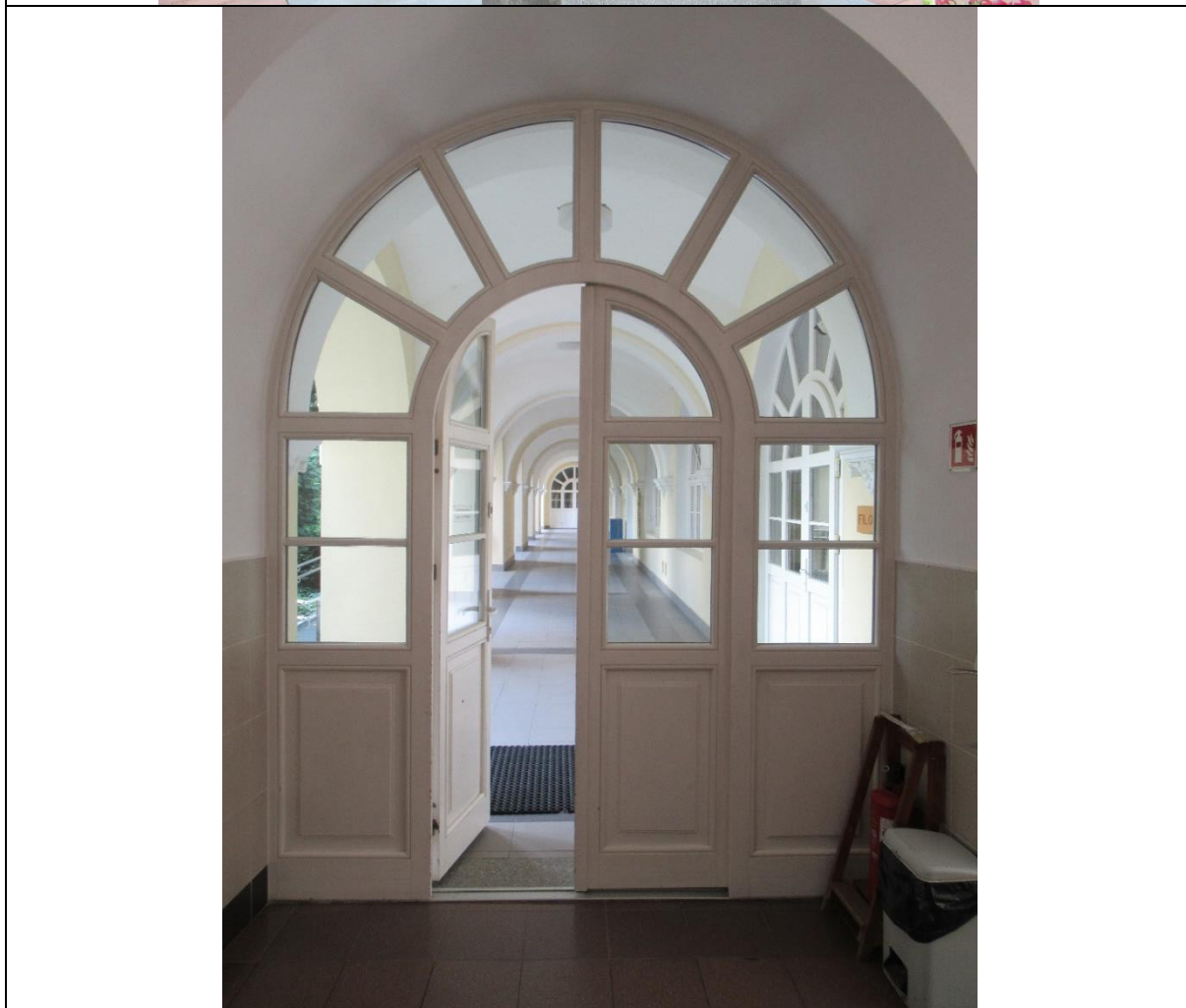
Strona | 10

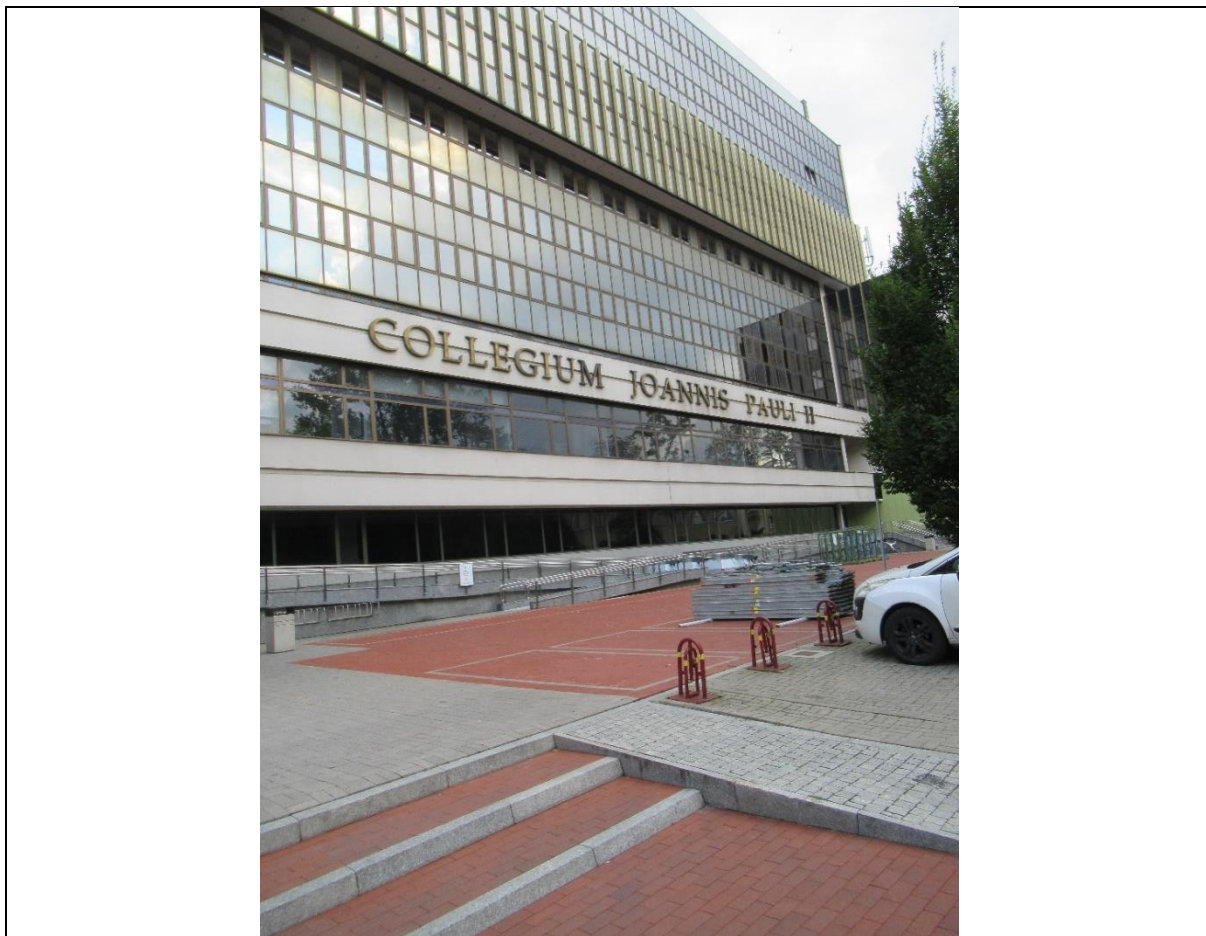

Pomnik Marii Skłodowskiej-Curie w Lublinie

Portret w Muzeum Narodowym w Lublinie
TORUŃ – miasto pierwszych studiów

Strona | 18

Krzywa wieża w Toruniu

Rzeźba Św. Rity w kościele w Krakowie

Zdjęcia wykonał: Stan Zawiślak (eseista).